

Doelgericht werken

Het stellen van ambitieuze doelen is een belangrijk onderdeel van handelingsgericht werken. Doelen worden gesteld, zodat duidelijk is waar de school, het team, de groep, de leerkracht, de leerling en de ouders naartoe willen. Tevens zijn doelen nodig om in kaart te brengen welke professionalisering er binnen het team nodig is. De opgestelde doelen worden uitgevoerd en geëvalueerd in een plan, zoals het plan voor de groep of het zorgplan (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009).

Figuur 3: afstemming (SanMax, z.d.)

Leerkrachtgedrag

De leerkracht:

- stelt duidelijke opbrengst- en inhoudsdoelen op en geeft concreet aan wat verwacht wordt van het werken in de klas en de omgang met elkaar. Wat zien en horen we als onze doelen zijn behaald?
- volgt systematisch en actief de vorderingen en ontwikkelingen van leerlingen en stelt de aanpak indien nodig bij;
- hanteert doelen als basis bij het formuleren van onderwijsbehoeften;
- stelt het plan voor de groep doelgericht op;
- bespreekt en evalueert met leerlingen en ouders het leerproces. Hierbij staan hoge, realistische verwachtingen centraal;
- evalueert het plan voor de groep en zet doelgerichte interventies in;
- hanteert een heldere structuur gedurende de dag door het inzichtelijk maken van het dagritme en de doelen van de lessen;
- zorgt voor actieve en effectieve leertijd voor alle leerlingen.

Schoolcultuur

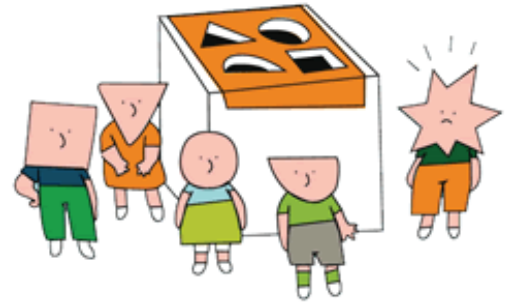
In de school:

- streeft het team duidelijke doelen na voor alle leerlingen en maakt dit zichtbaar in het eigen handelen;
- is integrale kwaliteitszorg, waarbij het team voortdurend en systematisch nagaat of de gestelde doelen daadwerkelijk bereikt zijn;
- werkt een team opbrengstgericht op het niveau van de leerling, de groep en de school;
- monitoren en borgen de teamleden de resultaten en kijken zij kritisch naar het proces vanuit de doelen. Wat maakt dat we dit doel wel/niet behaald hebben?
- bewaakt en borgt de schoolleiding de gestelde doelen bij vernieuwingen.

Zonder doel geen doelpunt

Onderwijs- en opvoedbehoeften

Door het in kaart brengen van de onderwijsbehoeften wordt aangegeven wat een leerling nodig heeft om de doelen te bereiken. Centraal staat de vraag: "Wat heeft deze leerling, van deze ouders, in deze groep, bij deze leerkracht, op deze school de komende periode nodig om het doel te behalen?" Bij passend onderwijs krijgt de ene leerling meer of minder leertijd en instructie dan de andere. Dit omdat ze een verschillende aanpak nodig hebben om het doel te behalen. Hierbij zijn onderwijsbehoeften voorwaardelijk. Naast ondersteuning van de school heeft de leerling ook ondersteuning van de ouders nodig. Wat zijn de opvoedbehoeften? (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009).

Figuur 2: onderwijsbehoeften
(SKO West-Friesland, 2015)

Leerkrachtgedrag

De leerkracht:

- gaat ervan uit dat leerlingen verschillende onderwijsbehoeften hebben;
- clustert de leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften;
- betreft ouders en leerling bij het opstellen van de onderwijsbehoeften van de leerling;
- heeft kennis van de belevingswereld en leefwereld van de leerlingen;
- heeft een onderzoekende houding, probeert verschillende aanpakken uit en evalueert deze;
- heeft van iedere leerling in beeld wat deze leerling, van deze ouders, in deze groep, van deze leerkracht op deze school de komende periode nodig heeft;
- stelt de onderwijsbehoeften samen aan de hand van de specifieke vakdidactiek en pedagogische kennis;
- zorgt dat de leerling eigenaarschap als succesfactor ervaart.

Schoolcultuur

In de school:

- heerst respect voor individualiteit, eerlijkheid en openheid. Verschillen tussen leerlingen en leerkrachten worden als vanzelfsprekend gezien;
- houden leerlingen, leerkrachten en ouders zich aan de schoolbrede afspraken;
- is differentiatie zichtbaar in middelen en materialen;
- is ruimte ingeroosterd voor intervisie en collegiale consultatie;
- worden ouders en leerlingen gezien als gesprekspartner. Wat hebben ouders nodig om het onderwijs aan hun kind thuis te ondersteunen?
- is ruimte voor interne en externe deskundigheidsbevordering. Wat hebben teamleden nodig om handelingsgericht te werken?

Elk kind is uniek!

Wisselwerking en afstemming

HGW kijkt naar stimulerende en belemmerende factoren die door de school beïnvloed kunnen worden. De wisselwerking tussen actie en reactie van de leerkracht, de leerling, de groep en de ouders wordt geanalyseerd. De meest effectieve leerkrachten passen een verschillende aanpak toe bij leerlingen. Dit vergt doelgericht omgaan met verschillen (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009).

Figuur 4: afstemming en wisselwerking

Leerkrachtgedrag

De leerkracht:

- stemt af op de basisbehoeften: competentie, relatie en autonomie;
- communiceert transparant en doelgericht;
- handelt op kindniveau, ouder niveau en leerkrachtniveau;
- kan probleemgedrag en -situaties analyseren en handelt hiernaar;
- vraagt leerlingen en hun ouders mee te denken bij de analyse en bij het zoeken naar oplossingen, waarbij de focus ligt op de aanpak van de leerkracht;
- weet wanneer de leerling aansturing nodig heeft en wanneer juist wat meer ruimte;
- geeft verwachtingen aan en maakt concrete afspraken met leerlingen en ouders.

Schoolcultuur

In de school:

- reflecteren leerkrachten structureel met elkaar op het professioneel handelen;
- vragen leerkrachten feedback over de interacties met leerlingen en hun ouders;
- maakt leerkrachtgedrag onderdeel uit van de analyse en de oplossing;
- voeren collega's gesprekken over theoretische en praktische kennis;
- draagt een team gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het schoolsucces en -plezier van leerlingen en het welbevinden van leerkrachten en ouders.

**De mens heeft twee oren en één mond
om twee keer zoveel te luisteren als te praten!**

Leerkrachten en ouders doen ertoe

Door het geven van zo goed mogelijk adaptief onderwijs levert de leerkracht een bijdrage aan een positieve ontwikkeling van leerlingen. Dit geldt zowel voor de leer- en werkhouding als voor het sociaal-emotioneel functioneren. Uit onderzoek blijkt dat de leerkracht binnen de school de grootste invloed heeft op de prestaties van leerlingen. De leerkracht kan afstemmen op verschillen tussen leerlingen en zo het onderwijs passend maken. Een sterke leerkracht is effectief voor alle leerlingen, ongeacht hun kenmerken. De schoolprestaties van de leerlingen gaan bij deze leerkracht meer vooruit (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009).

Figuur 1: leerkrachten veranderen de wereld (teacher quotes, z.d.)

Leerkrachtgedrag

De leerkracht:

- is een rolmodel, laat (on)bewust voorbeeldgedrag zien en reflecteert hierop;
- let op eigen non-verbale communicatie en gaat na of leerlingen op deze manier voldoende positieve aandacht krijgen;
- hanteert gedragsregels consequent en voor-spelbaar;
- is alert en anticipeert;
- werkt voortdurend aan de eigen professionele ontwikkeling;
- is in staat om vooraf een goede lesplanning te maken en, wanneer nodig, daar tijdens de les beargumenteerd van af te wijken;
- onderneemt zelf actie om oplossingen te vinden voor problemen;
- heeft een onderzoekende, oplossingsgerichte houding;
- evalueert en analyseert systematisch de eigen prestaties.

Schoolcultuur

In de school:

- zijn leerkrachten rolmodel voor leerlingen, ouders en collega's;
- hebben leerkrachten een onderzoekende houding; de teamleden leren van en met elkaar;
- organiseren collega's interacties met leerlingen en hun ouders;
- is een concrete teamvisie die terug te vinden is in de dagelijkse onderwijspraktijk;
- maakt de schoolleiding bij vernieuwingen bewuste keuzes die door het team worden gestimuleerd en ondersteund;
- is gezamenlijke verantwoordelijkheid voor planning en uitvoering van de werkzaamheden en voor de opbrengsten van het proces;
- zijn talenten en leerpunten binnen een team van elkaar bekend.

Van gelukkige leerkrachten leer je de mooiste dingen

Positieve aspecten zijn van groot belang

Door uit te gaan van de positieve aspecten van de leerling, de leerkracht, de groep, de school en de ouders wordt de situatie van het kind beter begrepen, kunnen doelen beter geformuleerd worden en kom je tot een beter plan. Positieve aspecten liggen in de kansen en krachten van de betrokkenen, zoals talenten, kwaliteiten, interesses en succesvolle aanpakken; maar ook in de situaties waar het probleemgedrag zich niet voordoet. Positieve aspecten bieden perspectief, dat wat goed gaat breiden we verder uit (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009).

Figuur 5: trek iets positiefs aan (Oosterlaar, z.d.)

Leerkrachtgedrag

De leerkracht:

- denkt in kansen en zoekt naar mogelijkheden, zodat elke leerling zijn kwaliteiten kan laten zien;
- bevordert dat leerlingen successen aan zichzelf kunnen toeschrijven;
- laat op een empathische, geduldige, positieve en betrokken manier aan leerlingen merken er voor hen te zijn;
- bevordert in woord en handelen dat leerlingen elkaar respecteren of accepteren, ongeacht hun geslacht, mogelijkheden/beperkingen en hun culturele of maatschappelijke achtergrond;
- geeft prijzende feedback hardop en blijft op een positieve manier instructies of gedragsregels herhalen;
- bevordert dat leerlingen samenwerken, samenspelen en elkaar ondersteunen;
- geeft leerlingen, collega's en ouders welgemeende en oprechte complimenten voor hun inzet.

Schoolcultuur

In de school:

- hebben collega's, leerlingen en ouders een positieve, oplossingsgerichte houding;
- worden positief opgestelde regels en afspraken consequent nageleefd;
- laten collega's binnen en buiten de groep het goede voorbeeld zien in zowel handelen als woord;
- helpen collega's, leerlingen en ouders elkaar wanneer dit nodig is;
- geven collega's, leerlingen en ouders bewust aandacht aan dat wat goed gaat;
- complimenteren collega's, leerlingen en ouders elkaar;
- maken collega's, leerlingen en ouders gebruik van elkaars talenten en kwaliteiten.

Een positieve houding geeft macht over jou en je omgeving

Constructief samenwerken

Constructieve communicatie tussen teamleden, leerlingen en ouders zorgt voor het verhogen van het welzijn, de werkhouding, het sociaal-emotioneel functioneren en de schoolprestatie van de leerling. Leerkrachten, ouders en leerlingen analyseren samen de situatie; formuleren samen doelen en onderwijsbehoeften en zoeken samen naar concrete oplossingen. De school neemt hier initiatief en zorgt voor een klimaat waarin communicatie en ouderbetrokkenheid structureel vorm krijgen (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009).

Figuur 6: samen bereiken we meer (Ilab14, 2015)

Leerkrachtgedrag

De leerkracht:

- vraagt leerlingen en ouders mee te denken bij de analyse en bij het zoeken naar oplossingen;
- toont belangstelling voor het schoolwerk, het spel, de thuissituatie en de achtergrond van leerlingen;
- kan zaken vanuit verschillende perspectieven bekijken;
- kan reflecteren op zichzelf, de situatie en de ander;
- organiseert structureel feedbackgesprekken over acties met leerlingen en hun ouders;
- interacteert met elke groep om het leerproces te stimuleren en betreft ook de ouders hierbij.

Schoolcultuur

In de school:

- heerst een goede sfeer en openheid;
- voeren teamleden oplossingsgerichte gesprekken;
- worden belangen van anderen voortdurend meegewogen, ieders mening telt;
- is de betrokkenheid van leerlingen en ouders groot, de kennis van elkaar wordt benut;
- wordt een zichtbare schoolvisie uitgedragen;
- worden probleemsituaties gesignaleerd en besproken met ouders en leerling.

Alleen ga je sneller, samen kom je verder

Systematiek en transparantie

Iedereen die betrokken is bij een school weet hoe en waarom op school op die manier gewerkt wordt. De afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer zijn helder. De school is dan ook transparant over het werk dat zij doet, heeft gedaan en van plan is te gaan doen. Een leerkracht die handelingsgericht werkt, werkt planmatig. De HGW-cyclus biedt hierbij houvast: waarnemen, plannen, realiseren, evalueren en bijstellen. Hierbij heeft de leerkracht een onderzoekende en reflectieve houding (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009).

Figuur 7: HGW cyclus SLO (2015)

Leerkrachtgedrag

De leerkracht:

- heeft kennis van het curriculum, zoals leerlijnen, cruciale leermomenten en methoden;
- analyseert de pedagogische en didactische ontwikkelingen en geeft deze weer in een plan voor de groep;
- volgt systematisch en actief de vorderingen en ontwikkelingen van leerlingen;
- zorgt dat het plan voor de groep zichtbaar is in de weekplanning en zorgt dat de onderwijstijd effectief is;
- evalueert de hoge, realistische doelen van het plan, samen met de leerlingen en ouders;
- geeft dagelijks feedback, gericht op de persoon, het proces en het product;
- voorkomt herhaling en overschrijving in het plan voor de groep/het groepsoverzicht.

Schoolcultuur

In de school:

- doen we wat we zeggen en zeggen we wat we doen;
- is een coachend leidinggevende;
- hebben leerkrachten, ouders en leerlingen hoge en realistische verwachtingen;
- wordt minimaal twee keer per jaar een gezamenlijke evaluatie georganiseerd die zich richt op de geleverde kwaliteiten/opbrengsten;
- durven collega's feedback te vragen, te geven en te ontvangen;
- bespreken we wat er minimaal in een plan (voor de groep) moet staan en mag de leerkracht zelf bepalen hoe dit wordt vormgegeven.

Als je niet beweegt dan sta je stil